

v Pragi po 10 čebeljih družin. Vsaka čebelja družina povprečno na leto pridela 65 kg medu. Obiskali smo čebeljo družino, nameščeno na strehi trgovskega centra Chedov v okraju Praha 6. Najbolj ponosen je na stojišče na strehi hotela Interkontinental v samem središču Prage. Čebelarji z maticami vrste »Singer«, ki stanejo po 60 EUR. Vzrejene so v Avstriji iz linije kranjske sivke, zato imajo vse lastnosti naše sivke, selekcionirane pa so tako, da ne pikajo, zaradi česar so primerne za urbano čebelarjenje.

Naši radovedni čebelarji so to trditev preverili tako, da so dali roke v žrelo in panj – in nobeden ni bil popikan! Urbano čebelarjenje torej nikakor ne ogroža ljudi, temveč daje možnost čebelarjenja tudi tistim, ki živijo v mestih. Večja mesta vse bolj poudarjajo pomembnost zelenih površin, ki so tako poglavitni vir čebelje paše. V amerškem mestu New York so leta 2010 preklali prepoved mestnega čebelarjenja. Verjetno drži tudi trditev, da urbano okolje ne povzroča nikakršnih težav v življenju čebel.

Mag. Trajče Nikoloski

PREDSTAVITEV ČEBELARJA

Gorenjski čebelar prof. Severin Golmajer

Profesor industrijske pedagogike

Severin Golmajer je bil rojen 18. oktobra 1929 v domači hiši v Radovljici, kjer stanuje še na svoja stara leta, saj bo ta mesec dopolnil 85 let. Njegova šolska pot ga je vodila najprej na industrijsko kovinarsko šolo, nato na srednjo metalurško šolo in končno na fakulteto za industrijsko pedagogiko, na kateri je pridobil akademski naziv profesor industrijske pedagogike. Sprva se je zaposlil kot vodja delavnice, potem pa je zelo hitro napredoval na položaj ravnatelja poklicne industrijske in metalurške šole na Jesenicah. Ves študij je opravil ob delu. V šolstvu je delal polnih 41 let, bodisi kot profesor tehničnih predmetov v srednjih šolah bodisi kot ravnatelj. V začetku osemdesetih let 20. stoletja je postal ravnatelj Centra za srednje usmerjeno izobraževanje oziroma centra vseh srednjih šol na Jesenicah. Upokojil se je leta 1988.

Foto: MB

Prof. Severin Golmajer

Njegovo zanimanje za čebele je spodbudil stric čebelar, ob katerem je spoznaval čebele in zaradi katerega je začel čebelariti tudi sam. Z izjemo strica med njegovimi sorodniki ni bilo čebelarjev. Ko je stric leta 1944 odšel v partizane, je komaj 15-letne-

mu Severinu prepustil skrb za čebelje družine, nasejlene v kranjičih. Ker so bile paše tista leta slabe, krmnega sladkorja pa ni bilo, so mu umrle vse čebele. Da bi stricu pomagal obnoviti čebelarstvo, je leta 1945 v potniškem vagonu iz Martuljka v Podnart prepeljal dva kranjiča in ju nato na hrbtu prenesel v Češnjico. Ker si je čebele želel tudi sam, je postopek ponovil ter se včlanil v ČD Radovljica. Leta 1946 si je kupil svoj prvi AŽ-panj, čeprav je bilo tovrstne panje tedaj zelo težko dobiti. Tako AŽ-panj kot oba kranjiča ima v čebelnjaku še dandanes: iz prvega še vedno veselo izletavajo čebele, kranjiča pa nista naseljena. V tovarni LIP Bled je prek znanca dobil deske ter si ob pomoči mizarja izdelal kranjiče in satnike. Te izdeluje še dandanes, za njihovo izdelavo pa ima tudi ustrezne stroje, čeprav ni lesar. Pozneje je pri čebelarju in mizarju Japlju, dolgoletnem članu UO ČZDS, ki je na Vrhnikih izdeloval tovrstne panje in jih prodajal po vsej Jugoslaviji, kupil 10-satne AŽ-panje. Leta 1947 je v Radovljici postavil svoj prvi čebeljak. Sprva je začel čebelariti v 9-satnih AŽ-panjih, zdaj pa po večini čebelarji v 10-satnih.

Na začetku o čebelarjenju seveda ni vedel prav veliko, ko pa se je včlanil v ČD Radovljica, je redno obiskoval teoretična in praktična usposabljanja, ki so se začela takoj po vojni. Usposabljanja sta vodila dva izkušena čebelarja g. Bebler in g. Pikelj, ki sta bila sicer po poklicu učitelja. Pozneje je svoje znanje širil predvsem s pogovori s kolegi čebelarji in z branjem Slovenskega čebelarja, ki je bil takrat edina dostopna literatura s področja čebelarstva.

Kradli so mu panje

Na vrhuncu svojega čebelarjenja je imel približno 110 čebeljih družin v štirih čebelnjakih. Nekaj časa jih je z enosmerno žičnico za spuščanje lesa celo prevažal na pašo na Jelovico. Les je šel v dolino, panji pa na Jelovico. Lotil se je tudi logistično zelo

Foto: MB

Čebelnjak v Zgornjem otoku

Foto: MB

Čebelnjak v sadovnjaku – Radovljica

zahtevnega prevoza z vlakom na akacijevo pašo. Panje je najprej na vozovih s konjsko vprego prepeljal do železniške postaje in jih natovoril na vagone, na cilju pa jih je raztovoril ter znova z najetimi vozovi prepeljal do pasišča. Tak način prevoza pa je moral po nekaj letih opustiti zaradi težav s hrbtnico. Ker pred letom 1960 ni bilo prevoznih tovornjakov, so bili najpogostejši prevaževalci čebel železničarji. Šele pozneje so za prevoze predelali stare tovornjake.

G. Golmajer ima zdaj dva čebelnjaka ter približno 47 čebeljih družin. Kar nekajkrat se mu je pripetilo, da so mu iz čebelnjaka ukradli čebele, enkrat pa so tatovi zbežali celo pred njegovimi očmi. Obžaluje, da se kraje pojavljajo tudi dandanes in da policiji tatov še ni uspelo prijeti in kaznovati. Kljub temu mu je po zaupnih informacijah uspelo izslediti, kdo mu je kradel čebele, saj so bili v panjih nepridiprava njegovi satniki, v katerih sta kot nezamenljivo prepoznavno znamenje vžgani inicialki GS.

G. Golmajer je sicer vedno rad pomagal mladim čebelarjem in čebelarjem, ki so jim odmrle družine, tako da jim jih je prodajal po simbolični ceni 1 cent. Po njegovih besedah je veliko zaslužil predvsem s prodajo čebeljih družin, celo več kot z medom, saj

Foto: MB

Golmajerjeve satnice so označene z vžganimi inicialkami GS

Gorenjska ni izrazito medovita. Ima zelo dober vpogled v ekonomiko svojega čebelarstva, saj vsa leta vodi knjigo dohodkov in izdatkov, v katero vpisuje prodajo družin in čebeljih pridelkov, pa tudi stroške nakupov opreme, sladkorja ipd. Če bi k temu prištel še vse delovne ure in stroške prevozov, bi bilo čebelarstvo po njegovem mnenju čista izguba. Pri malih čebelarjih namreč ni ekonomike.

Pomni zlata leta čebelarjenja

Prideluje cvetlični in gozdni med, ki je bolj ali manj mešanica nektarnega in manovega medu, ter vosek in propolis, ne prideluje pa cvetnega prahu in matičnega mlečka. Vse čebelje pridelke proda na domu. Letošnja medena bera je bila slaba, vendar pomni tudi zlata leta, v katerih mu je zmanjkalo sodov za shranjevanje medu, saj so čebele še ponoči letale na pašo, med v satju pa je bil še precej voden, saj ga čebele niso utegnile sproti osušiti odvečne vode. Tudi na Gorenjskem se je že zgodilo, da je čebelar, ki je imel svoje čebele na smrekovi paši na Jelovici, iztočil med iz vseh 24 panjev, takoj potem pa je lahko znova začel točiti iz prvega panja, saj so ga čebele medtem znova napolnile. Ponosen je na to, da je eden prvih, ki je imel 4-satno motorno točilo. To točilo z vgrajenim Iskrinim motorjem s potenciometrom deluje še dandanes. Kupil ga je okrog leta 1950 v trgovini Čebelarске zveze društev Slovenije. Še zelo dobro se spominja, kako so čebele prezimovale na ajdi, tako da krmljenje za zimo pravzaprav ni bilo potrebno. Čebelar je v panje natočil po liter raztopine in s tem je bilo zimsko krmljenje opravljeno. Kot zanimivost je še povedal, da so v osemdesetih letih prejšnjega stoletja ambulante in zdravniki na veliko odkupovali tinkturo propolisa in tako že takrat izvajali apiterapijo. Približno tedaj so se pojavile varoje. Sprva so jih uničevali z amitrazom, pozneje z mitakom, zdaj pa se g. Golmajer precej ukvarja z organskimi kislinami. Kot ugotavlja, se varoje okrepijo zlasti takrat, kadar so paše slabe, kadar v naravi

ni izobilja medicīne in peloda, zato se pojavijo čebelje bolezni, kot sta poapnela zalega in huda gniloba, pa tudi druge.

Dolgeletni vodja satnišnice

Njegova čebelarska pot je že od vsega začetka najbolj izrazito povezana z društveno satnišnico, v kateri so kuhali voščine in izdelovali satnice za celotno Zgornjo Gorenjsko in okoliška društva in ki je bila nekakšen servis za čebelarje. Satnišnico so odprli leta 1953, g. Golmajer pa je bil njen vodja od leta 1969 do 2012, ko so jo preselili v novi čebelarski center v Lescah. Radovljiška satnišnica je bila v Sloveniji prva društvena satnišnica, ki je začela delovati po drugi svetovni vojni. Njegovo prvo delo je bilo vrtenje valjev. Ker je bilo to delo težko, so se pri njem izmenjevali trije fantje. Ko so čebelarji prinesli voščine, so jih razvrstili v pet kategorij ter na tej podlagi preračunali, koliko kilogramov satnic oz. voska pripada posameznemu čebelarju ali koliko gotovine mu bodo izplačali. Po naročilu čebelarjev so izdelovali satnice različnih mer. Zaradi nestandardiziranih mer satnikov so izdelovali najmanj 20 različnih mer satnic. V društvu so spodbujali standardno mero AŽ-satnikov, tako da so jo postopno privzeli vsi čebelarji. Kuhanje voščin in izdelavo satnic so zaračunavali.

Foto: Arhiv Severin Golmajer

Čiščenje valjev v satnišnici leta 1958, Severin Golmajer v sredini

Foto: Arhiv Severin Golmajer

Kuhinja s stiskalnico, kotlom za vosek, zidanim kotlom za kuho ter kotlom za vodo

Voščine so sprejemali drugo soboto v aprilu, potem pa so jih osem dni kuhali in vivali satnice. Prigospodarili so 10–20 kg voska na leto. Ker za delavce to ni bila zaposlitev, so bili ti plačani po opravljenih urah.

Stara satnišnica je delovala 60 let. Prvo leto v kleti neke zasebne hiše, od tam pa se je preselila v klet župnišča. Tam je bila ureditev boljša in tudi ozračje je bilo prijetno. Leta 1975 se je satnišnica preselila v nove prostore, ki jih je društvu za ta namen v svoji hiši odstopil g. Prestrl. Po njegovi smrti je ga. Prestrl prostore prepisala ČD Radovljica v trajno last, tako da je v njih delovala vse do selitve v novi čebelarski center. V obdobju delovanja stare satnišnice jo je uporabljalo več kot 5000 čebelarjev oziroma 96 na leto. V njej so prekuhali več kot 32 ton voščin ter naredili 27.000 kg satnic, povprečno 450 kg satnic na leto. Satnišnica je bila tudi zgled za poznejšo Medexovo satnišnico. Medexove delavce je izdelovanja satnic učila ga. Pavla Resman, žena predsednika ČD Radovljica in delavka v satnišnici.

Preučeval je zgodovino čebelarstva in jo pomagal ohraniti

Kot zanimivost povejmo, da g. Golmajer zbira različne vrste medu iz vsega sveta, saj ga kupi povsod, kamor koli gre sam, včasih pa mu ga prinesejo tudi

Foto: Arhiv Severin Golmajer

Prikaz dela v čebelnjaku za skupino šolarjev

drugi. Doma ima lepo zbirko različnih vrst medu. Na svoji čebelarški poti je zbiral tudi dokumente in preučeval zgodovinske vire, predvsem o lokalnem čebelarstvu. Več let je pripravljajl gradivo za zbornik ob 130-letnici delovanja Čebelarškega društva Radovljica. Predsedniku društva g. Resmanu, ki je bil entuziast, je pomagal zbirati različne rabljene čebelarške eksponate, ki so jih čebelarji hranili na podstrešju. Zbrane eksponate so kot mladi fantje počistili in podarili čebelarškemu muzeju, ki so ga odprli 3. junija 1959.

Bogata dejavnost v društvu

Poleg pomoči pri vzpostavljanju muzeja je veliko prispeval k delovanju društva, v katerem je opravljal različne naloge. V letih 1946–1955 je bil član in pozneje predsednik NO. To nalogo je opravljal tudi med letoma 1980–1983. Blagajnik društva je bil v letih od 1956–1975. V letih od 1970–1973 ter od 2001–2012 je bil podpredsednik društva, pred-

Foto: MB

Golmajerjev ogrebalnik rojev

sednik ČD Radovljica pa je bil skupaj 24 let: prvič od leta 1974–1979 ter drugič od leta 1984–2000. Leta 2013 je vse društvene funkcije prepustil mlajšim članom. Dejaven pa ni bil samo v domačem dru-

Zgodba o vzorcu medu iz leta 1943

Kot zbiratelj vzorcev medu nam je g. Golmajer predstavil zanimivo zgodbo o medu, točenem pred 70 leti pri čebelarju g. Francu Jalnu na Rodinah (torej leta 1943, med drugo svetovno vojno). G. Jalen je imel na svojem vrtu, ograjenem s kamnito ograjo, za tiste čase velik čebelnjak s številnimi čebeljimi družinami. Družine so bile v kranjicah in 9-satnih žnidaršičih. Menda je bila leta 1943 medena bera zelo dobra, vendar je bilo tedaj med treba oddati nemškimi oblastem, po skrivnih nočnih poteh pa tudi partizanom, ki so imeli svojo postojanko v neposredni bližini pod Stolom. Oddaja medu Nemcem je bila obvezna, v nasprotnem pa je bila zagrožena pot v zapor v Begunjah (izjava sina Franca, ki je po očetu prevzel čebele in čebelaril vse do svoje nesrečne smrti).

Čebelar Jalen medu po točenju leta 1943 ni hotel imeti doma. Če bi domačijo pregledale nemške oblasti, bi ga našle, to pa bi bilo zanj

Foto: MB

Med iz leta 1943

usodno. Ker je bil g. Jalen tudi ključar cerkve na Rodinah, je imel vanjo dostop ob vsakem času. Da bi bil med na varnem pred Nemci in verjetno tudi pred partizani, je del svojega sladkega pridelka skrival v cerkveni zvonik. Za to so nekako izvedeli partizani in med nočno akcijo našli čebelarjev med. Najdenega medu je bilo preveč, partizanov pa premalo, da bi mogli odnesti vsega. Del medu v kovinski posodi (originalna nemška posoda za med) so odnesli k svojemu terenskemu sodelavcu g. Marcelu Furlanu, ki je bil pek v sosednji vasi. Ta je med vojno pekel kruh za domačine, Nemce in skrivaj tudi za partizane, čeprav sta mu pri peki kruha pomagala celo dva nemška vojaka. Med iz zvonika je g. Furlan skrival oz. zakopal v kotu skladišča pod kup premoga, ki ga je dobival z vagonskimi pošiljkami. Nanj so med vojno vihro pozabili partizani in verjetno tudi g. Furlan.

Po njegovi smrti sta sinova čistila in praznila pekarnjo ter pri tem v skladišču pod starim premogom našla tudi omenjeni med. Ker smo sosedje, sta med pripeljala k meni. Po 70 letih od točenja sem dal med v analizo v interni laboratorij ČZS. Rezultat analize in pojasnila so pripravile strokovnjakinje na ČZS. Namen tega pisanja in analize je, da ne bi šlo v pozabo, kolikšna je vrednost starega medu in dela čebelarjev v težkih časih druge svetovne vojne.

Ta zapis je nastal po pripovedovanju sošolcev g. Golmajerja iz iste vasi. Tedaj smo bili fantje povsod in nikjer, slišali smo vse in ničesar.

Severin Golmajer

štvu, saj je bil v letih od 2004–2012 dva mandata tudi predsednik častnega razsodišča ČZS.

G. Golmajer je prejel tudi več nagrad in priznanj. Za njegovo uspešno delo v šolstvu mu je Ministrstvo za šolstvo podelilo Žagarjevo nagrado, ki je tudi denarna. Bil je prvi ravnatelj neke poklicne šole, ki je prejel to nagrado. Leta 1973 je prejel odličje Antona Janše II. stopnje, leta 1984 pa še I. stopnje. Prejel je tudi priznanje za dolgoletno dobro sodelovanje s češkimi čebelarji. Leta 2011 je bil imenovan za častnega člana ČD Radovljica.

O poučevanju čebelarstva

V društvu je bil mentor številnim čebelarjem, ki jim je pomagal pri začetnih korakih v čebelarstvu. Kot pedagog, čebelarski preglednik (tečaj je uspešno opravil leta 1980) in imetnik nacionalne poklicne kvalifikacije Čebelar (2004) je v okviru društva tudi predaval, in sicer o Antonu Janši, osnovnem čebelarskem orodju, čebeljem vosku ... Za vsako predavanje je s seboj prinesel opremo, da je lahko konkretno prikazal določene stvari. Nikoli ni uporabljal niti računalnika niti projektorja, saj je ugotovil, da si čebelarji pri frontalnem podajanju teoretičnega znanja premalo zapomnijo. Za boljši uspeh usposabljanja je po njegovem prepričanju potreben praktičen pristop k določeni temi, ta pa mora biti ponazorjena z materiali in orodji, ki spadajo zraven. Po njegovem mnenju so predavanja tudi preveč dolgotrajna, saj je štiri ure brez odmora absolutno preveč. Upoštevati bi bilo treba pedagoško uro z rednimi odmori oz. kombinirati teorijo s prakso. Napačno je tudi, če predavatelj prehitro preskakuje z ene teme na drugo in navrže preveč podatkov. V resnici je manj več, saj si je tako snov lažje zapomniti.

Čebelarjem začetnikom svetuje, naj za začetek začnejo čebelariti le z nekaj družinami, nikakor pa ne več kot s petimi, saj je že to veliko. V nadaljevanju bodo lahko sami ustvarjali nove čebelje družine in širili čebelarstvo. Velika napaka je, če nekdo začne

Foto: MB

Golmajerjeva delovna miza za precepljanje ličink ter označevanje matic

na veliko, npr. z 20 družinami, potem pa doživi »pomolijado«, kakršna je bila letošnja sezona.

Kljub temu da je čebelarsko znanje posredoval že več ljudem, dela v čebelnjaku sam, le pri točenju in nekaterih opravilih mu pomagajo žena in drugi družinski člani. Želi si, da bi nekega dne za njim čebele prevzela zet in vnuk. **MB**

DOLINŠEK MARJAN S.P.,
IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME,
MD OPREMA

Gladež 27
 1411 Izlake
 mobi: 041 985 313 po 15 uri
 tel.: 05 973 05 36
 e-mail: dolinsek.marjan@gmail.com

Pri nas izdelujemo dve velikosti ometalnikov in sončne toplinike iz nerjavne pločevine po ugodnih cenah.

UGODNE CENE &

FTN d.o.o.
 Nad izviri 34
 2204 Miklavž na Dravskem polju

02/62-96-226

www.ftn.si

NOVI MOTIVI POKROVČKOV

Pokrovi Ø 82 mm že od 0,072 €/kos.

Delovni čas: od ponedeljka-petka od 8. do 14. ure